

تجارت محرم یزد را موسوم به پرور شاه جهان در همان بلاد نقل رسانید - تا آنکه عدهٔ پارسیان در برد حبلی اثرات دارد ولی در حقوق با مسلمانها مساوی نیستند - حتی اینکه اگر مرتکب قتل دستگیر می شد و معلوم می گشت مسلمان است ملاهای ولایتی مانع شده نمیکنند او را مجازات دهند - پارسیان معتبر هند با سفیر اعلیٰ حضرت در این خصوص از هندوستان نلکرافها مخابره نموده و سهر بدون تامل نزد بعضی از دوستان خویش از علمای مهم طهران بطور غیر رسمی بیان نامهها فرستاد - آقای آسید محمد که از شول مجتهدین است اظهار داشت که اگر اینگونه حوادث مکرر شود و یا مرتکبین دستگیر شده به مجازات نرسند البته نتایج وخیمه خواهد بخشید

و تا کزانی بطمای عمدهٔ یزد نموده ایشانرا در عدم منع از مجازات مقصر توصیه نمود و هم بصدر اعظم سخت گرفت که در گرفتاری قاتل اصرار نماید

علاوه بر اخباریکه از اصهبان رسیده بود واپورت داده شد که آقای نجفی و انجمن ولایتی بر ضد طایفهٔ یهود بعضی اقدامات نموده اند

سفیر اعلیٰ حضرت محض همراهی با سفیر فرانسه در جلو گیری از اینگونه اقدامات توصیه نموده اند .
 دو نوزدهم همین ماه دو سه نفر از وعاظ عمده در مساجد

و جاهای دیگر صدای خود را بر ضد مجلس بلند کردند - میگفتند قوانین قرآن از برای فرقه مسلمین کافیست و تمام معتقدین قرآن باید بر ضد دخول قوانین کفار در این مملکت اعتراض و قیام نمایند .

فوراً مجتهدین برای دستگیری و تبعید حضرات که بشا هراده عبدالعظیم رفته پناهنده شده بودند بدولت سخت فشار آورده و طرد و نفی آنها را جداً از اولیای امور خواستار شدند در بیست و پنجم همین ماه پیش از هشتاد نفر بزایوه حضرت عبدالعظیم التجا برده و اکنون می گویند عدّه متحصنین در آن زایوه بیش از سیصد نفر شده است .

تبریز

بعد از آنیکه قشون دولت قرینه (باند) متعلق با اراد را چنانچه ماه گذشته راپرت داده شد بمباردمان نمودند عدّه از سکنه رزل ارومیه برای غارت بدانجا روانه شدند و آنچه قابل حمل بود حتی تیرهای سقف خانها را بیضا بردند - دوازده نفر از آنها مدتی در انجا توقف نمودند و چون اکراد مراجعت کردند ایشانرا بالهام کشند - حیات مابین شیعه و سنی ارومیه اکنون خیلی ناهنجار است و وضع اکراد بی نهایت موحش است اگر چه فصل مقتضی یغما و چپاول نیست ولی سکنه باند در این وقت بی خانه و زندگی مانده باید تهیه ماوی و منزل برای

خود نمایند - هنوز خویشان و بستگان علیجان بیک در انحراف
قونسول خانه انگلیس منحصر و از مراجعت منازل خود
ترسانند .

مستر باری در خصوص سلامتی وی خطری خود واجزای
قونسولخانه اطمینان بسیار کامل بسز و آتیسلا میدهد ولی اعضای
قونسولخانه امریکا که در مدرسه خود بفاصله یک مبل دور از
شهر توقف دارند گرفتار مخاطرات سخت هستند — منافع و
فواید امریکائیان اکنون در بد قونسول خودشانست که بتازه کی وارد
تبریز شده است .

وظایف انجمن ایالتی مانند سابق رعایت میشود — و
ان طوری که مراتب انرا محفوظ می داشتند اینک نیدارد —
و انجمن چندان طرف توجه عموم واقع نیست ما بین خود
اعضای انجمن چندین مرتبه نزاعهای سخت روی داده — از
طرفی شیوخ علمای شهر نا کمال تغیر به مخالفت قواعدیکه ایشارا
از اهمیت و منافع شخصی محروم می دارد قیام نموده اند —
ملاکین نیز متغیرند که چرا بایستی انجمن قیمت کنندم و ککوشت
را تنزل دهد نائیشان از فوایدیکه می بردند باز مانند — فقط از
تمام طبقات که خود را هوا خواه انجمن میدانستند طبقه بخار
و مردمان زیر دسترا اکنون می توان طرفدار و هوا خواه واقعی
انجمن داست .

در یکی از نمرات روز نامه منطبعة تبریز مقاله مفصلی که
 حمله بر بلژیکیهای مستخدم گرك مینمود مندرج بود — صرافان
 تبریزی متفقاً قرار داده اند که اسکناں بانک شاهنشاهی را رد
 کرده داد و ستد نمایند از این جهت مبلغ بسیار کمی از اسکناں
 های بانک در میان مردم رواج داشت .

اصفهان

آقا نجفی که منشی اول قونسواکرا ملاقات نموده بود
 در ضمن صحبت چنین مذکور داشته بود که یهود و ارامنه و اروپائی
 های مقیم اصفهان باید مجبور ناچار کردن عادات و رسومائی
 شوند که رای احترامات مسلمین شایسته تر باشد چنانچه همین هم
 تکلیف ایشانست .

یهودیهای اصفهان گرفتار مشکلات و دحار زحمات سخت
 شده اند زیرا انجمن ولایتی در اوایل فوریه ایشانرا احضار
 نموده و امر بامضای حکم ذیل کرده است .

اولاً اینکه نباید هیچ یهودی شراب و شراب مسلمین
 بفروشد — ثانیاً هیچیک از یهود حق ندارد از فاصله هشت مایلی
 اصفهان برای خرید و فروش اسباب و اجناس فریاد نمایند —
 ممکن است در منع فروش شراب حق با انجمن باشد ولی اینکه
 اجناسرا باید بجلفا و دهات ببرند باعث خرابی و ضرر فرقه یهود
 است زیرا نصف یهود اصفهان شغلشان منحصر به دوره گردیست

و کار دیتار نمیتوانند بکنند - محرک این قانون جدید، معروفات آزادی تامی بوده که تا کنون یهودیها داشته و میتوانستند داخل خانهای مسلمین شده و اجناس خود را در حیات اندرونی ببرند - چون خانهای ایرانی آنها را انسان ندانسته و مانند سگ فرض می کردند و در حضور آنان صورت خود را نمی پوشاندند و ممکن بود بواسطه این کار تهمت و بعضی گفتگوهای قبیح شایع شود - سفیر اعلیحضرتی با سفیر فرانسه چنانچه سابقاً مذکور شد توأمأ در این خصوص بادولت ایران مذاکرات نموده و بیان نامه های چند فرستاده اند

بوشهر

حمل و نقل مال التجاره بطور دزدی و قحاق در تمام بنادر کوچک فارس رواج و همه روزها این عمل رو از دیاد نهاده و اشخاصی که متصدی این کونه اعمالند اشیاء ممنوعه و سایر مال التجاره های خویش را حوالی بوشهر بوزیع و منتشر می نمایند .

چهار تنی کوچک را که دولت ایران برای مفتشی کرکات خریده بود تازه کی از هندوستان وارد نموده اند - هم در این اوقات حکومت بهبهان ما به النزاع شیخ محمد و خوانین بخداری واقع شده - خوانین بخداری جمعیت کثیری در مالامین کرد آورده نواحی کلوان و بهبهان را تهدید می نمایند

جراید

در وقت تاسیس مجلس و تجدید اوضاع دو روز نامه جدید در طهران ابداع شده یکی موسوم بر روز نامه مجلس که مذاکرات مجلس شورای ملی را درج نموده و گاهی از اوقات نیز مکتوبات و بعضی اخبارات دیگر را می نویسد — و یکی دیگر موسوم به ندای وطن که مدیر آنرا عین الدوله در موقع صدارت خویش به تقصیر پلنتیکی در کلات نادری محبوس ساخت — این روز نامه مسلکش زبان ملی است

در اصفهان دو روز نامه جدید بطبع می رسد و مخصوصاً برضد خارجه سخن میراند و همچنین در تبریز يك روزنامه دایر گردیده — روزنامه مظفری که در بوشهر بطبع می رسد مدتی توقیف شده بود در این وقت از توقیف بیرون آمده و دایر است از جمله جرایدی که در طهران شیوع تامه دارد روزنامه حبل المتین است که در کلکته بطبع می رسد — این روز نامه از زبان ملت سخن می گوید و گاهی از اوقات برضد خارجه مخصوصاً همیشه بر علیه انکاپیها گفتگو می کند — در یکی از نمرات اخیر که بطهران رسیده است مقاله دو تجدید حرکات تجدید طلبان در کمال اغراق مندرج بود و در آن مقاله محرکین تاسیس بانک ملی را نجات دهنده ایران بیان نموده و چنین عنوان مینماید که ایران به حالت جلال و عظمت قدیمه خود عودت نموده است .

مهاجرت غیر مسلمین

از شیراز و بوشهر خبر رسیده است که یهود به بیت المقدس عزیمت نموده اند و عده از کلدانیها چنانچه از ارومیه اطلاع داده اند به کانادا هجرت می نمایند و جماعت بسیاری نیز از جدیدها یعنی یهودیانی که دین اسلام را قبول کرده و در مشهد متوقفند آنها را ترك کرده بنقاط دیگر رفته اند - فقط علاوه بر آرامنه طایفه غیر مسلمی که مایل بترك این مملکت بواسطه خطرات جان و مالی نیستند همان طایفه پارسیانند - یکی از محترمین امان چنانچه سابقا مذکور شد در برد بقتل رسید و از اینگونه حوادث مکرر شود ممکن است آنها نیز ازین مملکت هجرت نمایند .

نمره - ۲۲

مکتوب سراسر نیک رایس به سبر ادوارد کری (وصول

۱۵ آوریل)

طهران ۲۰ مارس ۱۹۰۷

افتخار دارم ترجمه بیان نامه مشیر الدوله را که اطمینان می داد تغییر نیافتن اوضاع کمراکات و بواسطه استعفای مسیونوز و باقی ماندن ترتیبات حالیه آن اداره ارسال دارم .
شما بخاطر دارید که مسیونوز و معاون اولش مسیوپریم

هر دو در يك موقع معزول شدند و از همانوقت بدولت ايران در خصوص نصب مسيو پريم و نایب بودنش دو خدمات گمرکی بیان نامها فرستاده شد. — معیناً معلوم شد که امکان ندارد مجلس را وادار نمود به اینکه از ایرادات بر مدیر بودن مسيو پريم در گمرکات صرف نظر نماید. — مدیری گمرکات مسيو سرناورد که در اذر بايجان مستخدم گمرکات بود تفویض شده است و وعده داده اند که مسيو پريم را مستشار مالیه دولت ايران نمایند. — مسيو نوز که در همین اوقات عازم اروپا خواهد شد از قراریکه میگوید پس از یکسال که احتمال می دهد اوضاع ملکستی تغییر کلی خواهد یافت بایران معاودت خواهد نمود.

آنچه را که بواسطه وزیر مالیه دانسته ام نیست که ریاست ادارات گمرکی با رئیس بلژیکی و اسماً در تحت نظارت و معنای رئیس ایرانی خواهد بود. — این رئیس به مصلحت کسیون تحقیقی که مرکب خواهد بود از دانمارکیها یا سوئدیهای که آنها اطلاع کامل از تمام دفتار و سایر کارهای اداره بلژیکی دارند خواهد بود.

محره - ۲۲

ترجمه مکتوب مشیرالدوله صدراعظم به سیراسپرنیک رایس

• مارس ۱۹۰۷

بعرض دوستار می رساند — چنانچه در سابق حضوراً

اطلاع دادم که عمل مسیو نوز بهیچوجه تغییری در وضع کمرکات نخواهد داد و ریاست آن اداره بهر که داده شود موقتی خواهد بود و اقساط قرض باکال نظام و ترتیب مانند سابق پرداخته خواهد شد - و معلوم است که دولت ایران بر حسب تکالیف خویش اقدامات شایسته در ریاست مخصوصه اداره کمرکات خواهد نمود

عمره - ۲۳

مکتوب سراسپرنیک رایس به سیر ادوارد کری (وصول

۱۵ آوریل)

ضمان ۲۸ مارس ۱۹۰۷

افتخار دارم خلاصه وقایع یکماهه ایرانرا که در مکتوبات

جدا گاه ثبت نگردیده بود محصور آن جناب ارسال دارم

(امضا) سیل اسپرنیک رایس

وقایع یکماهه ایران در تلو عمره (۲۳)

شمال ایران

طهران

شاهزاده ظل سلطان در شانزدهم همین ماه از حکومت

اصههان معزول و نظام السلطنه بجای او منصوب گردید -

اشخاصی که بقونسواکری اعلیحضرتی در اصفهان پناهنده شده بودند تاخیر عزل ظل سلطان از مجلس طهران بایشان نرسید امتناع می ورزیدند که از قونسولخانه خارج شوند — و خیال شاهزاده اینست که در ظرف چند هفته دیگر مارویا مسافرت نماید .

و در هفدهم همین ماه مشیرالدوله صدر اعظم معزول گردید — کاشیها در حق وی بی اندازه سعایت می نمودند و بشاه همچو فهمانیده اند که تمام اشکالات و زحماتی که آن اعلیحضرت دچار شده است هلا نتیجه ضعف صدر اعظم و طرفداری اوست از ملت — فردای آن روز مشیرالدوله از طهران بمعارت یبلاقی خود حرکت کرده و خیال دارد پس از چندی عازم اروپا شود پسر ارشدش ملقب بمشیرالملک ازین ببعثت سفیر بطرزبورغ نخواهد بود و همراه پدر خویش که مخزماقی بلد میشود خواهد رفت — و مؤتمن الملک دوهین پسرش در طهران توقف خواهد نمود .

کابینه جدید وزرا مرکب است از هشت وزیر که سه نفر از آنها یعنی فرمانفرما و وزیر هایون و مخبرالسلطنه برادر رئیس مجلس که با امین السلطان دوره دنیا را مسافرت نموده است بتازهگی بر بته وزارت نائین شده اند — روز بیست و یکم وزرای جدید بمجلس آمده معرفی شدند — وزیر داخله دستخط شاه را که متضمن بود تعیین و تشخیص ادارات و قرار داد کلیه انتظامات ممالکینی را در محت ریاست هشت وزیر مسؤل ذیل قرائت کرد

وزیر عدلیه فرمانفرما
 وزیر امور خارجه علاء السلطنه
 وزیر داخله وزیر افخم
 وزیر مالیه ناصر المنك
 وزیر جنك نایب السلطنه
 وزیر علوم و اوقاف محبر السلطنه
 وزیر فواید عامه مهندس الممالك
 وزیر تجاوت وزیر هایون

مجدداً شاه ناصر السلطان که هنوز در سویس بود تکرار کرد که عازم طهران شود و احتمال دارد بمحس و وزیر داخله گردد و بعد مانند سابق زمام کلیه امور مملکت را بدست آورده ریاست کلیه نماید .

مسیو پیریم بمشاری مالیه ملقب گردید و در این وقت که وزیر هایون بوزارت تجارت منسوب شد ریاست پست را به معاون الدوله واگذار کردند و بجای علاء الدوله وزیر مخصوص که حکومت طهران با اوست وزیر دربار شد .

وزیر مالیه کتابچه مخارج را در یکی از جلسات بمجلس ارائه داد و آن کتابچه عبارت بود از مخارج یکساله دولت تا این تاریخ و معادل سه میلیون و دو بیست و سی و دو هزار و پانصد و نود و سه تومان از جمع کل که موافقت باریز حساب نداشت موضوع

می ساخت که هنوز پرداخته نشده است و صورت بعضی از مخارج
 که هنوز پرداخته نشده است از قرار ذیل است تومان
 شاهرادگان و مه خدمین حرمخانه و خواجگان و غیره . . . ۳۱۵۴۰۵
 امرا و خوانین قاجار و سایر خوانین ۱۱۶۷۲۵
 امان و وزرا ۷۷۴۴۶
 مستوفیان و منشیان و غیره ۶۷۷۶۷
 وزارت خارجه و هیئت دیپلوماسی و غیره ۴۲۲۹۹۶
 اطباء ایرانی و فرنگی ۵۴۴۷۲
 مدارس و غیره ۴۹۳۸۰

تا نود روز گذشته یعنی ۲۲ مارس مبلغ شش کرویر و چهار
 صد و هشتاد و یک هزار و سیصد و شصت و شش تومان موافق
 صورتی که داده شده بود کسر داشته و هنوز پرداخته
 نشده است .

در شانزدهم مارس حکم قانونی ذیل را در خصوص پرداختن
 حساب مذکور مجلس بوزیر مالیه اعلام نمود .
 «مجلس تصویب می نماید که جناب وزیر مالیه معادل چهار
 کرویر تومان از بانک ملی استقراض نموده آنچه را که دولت از
 بابت حساب یکساله تا آخر یونت بیل — (یعنی از سنه ۱۳۲۴ تا
 سنه ۱۳۲۵) — مقروض است بپردازد بشرط آنکه دو تمام
 مواقع دقت و ملاحظه در مخارج لازمه و قروض مهمه دولتی و

رعایت اهمیت ارباب حقوق را منظور داشته مخارج فوری دولتها با حقوق کسانی که کمال احتیاج را دارند پرداخته آنچه از آن مبلغ باقی میماند بطور عدالت و تساوی مابین سایر ارباب حقوق تقسیم نماید و شرح پرداختن و ترتیب تقسیم مبلغ مذکور را بایستی بهجاس تقدیم نمود .»

دو بیست و هشتم همین ماه بطهران خبر رسید که در سبزوار جمعیتی از متعصیان يك نفر ارمنی نیمه دوسرا بجرم اینکه بازنی مسلمه مراوده نامشروع داشت بقتل رسانیده و آن زن را نیز دستگیر و مقتول ساخته اند و جسد هر دو را در حضور عامه سوزانیده اند و این از حوادث بدبختانه ایست که در این موقع باریک اتفاق افتاده است .

تبریز

مستر راتیسلا - خبر داده است که یکتفر از رعایای آلمان را دست از اکراد در ساوجبلاق بقتل آورده اند . در اواسط ماه مارس اجزاء یست و کمرک دست از کار کشیده مدتی امور این دو اداره مختل و در حال تعطیل بود .
مستر راتیسلا در ذیل بیان و تفصیل هیجانهای واقعه در ماه فوریه گذشته چنین ذکر می نماید که مجدداً باز شدن بازارها و دکاکین تبریز بواسطه تلکرافتی بود که وکلای آذربایجان از طهران بمضمون دلیل مخابره نموده اند .

« حمد می کنیم خدا را و تشکر می نمائیم هوا خواهان وطن خاصه اهالی هوشمند غبور تبریز را که از اقدامات آنان قانونی صادر گشته است که مواد قانون اساسی را ثابت و کامل می سازد »

ولی اهالی در باز کردن دکا کین خود اصرار و عجله مخصوصی نداشتند - لهذا رؤسا بزحمت افتاده ناچار لازم دیدند که مردم را در باز کردن بازار بشا رصالحات فریب دهند باینکه دولت خارجه ضمانت مواعید تازه شاه را خواهند نمود - و در بعضی موارد اسم دولت انگلیس را در این خصوص بدون اینکه فایده و امری ببخشد ذکر می نمودند - باوجود این احوال عاقبت بر همه کس معلوم شد تعهدی که شاه نموده بود که سلطنت مشروطه را بطور کامل برقرار دارد هیچیک از دول ضمانت آرا نخواهند نمود .

نکته خیلی حیرت افزا این بود که باوجود جنبش و هیجان عامه بواسطه عدم اعتماد به وعاید شاهانه مع ذلك بایک طریقه قابل تحسینی در تمام شهر تبریز نظم و امنیت برقرار بود

مشهد

اشخاص عمده مشهد اتفاق نمودند که جلوگیری کنند از تعدیات و مظالم آیه حکمران - و اگر در صدد ایذا و صدمه هریک از اعضا برآیند در آنصورت همگان تمحصن اختیار کنند -

خلاصه چون بزبان عموم سخن بگوئیم احساسات آزادی در جو
هوا منتشر است .

روز پست و هفتم فوریه — انجمن ایالتی بازحات بسیار
و دشواری بیشمار تشکیل یافت — سی و پنجن از ترکان تبریزی
که اکنون در مشهد متوطنند قسم یاد کرده اند که در حصول
آزادی سیاسی ایران هر قدر مخارج لازم داشته باشد و هر گونه
مخاطرات پیش آید بهیچوجه از بذل جان و مال دریغ ننمایند .
انجمن ایالتی که عاقبت بشورای ولایتی تبدیل یافته است
بهیچوجه از ضدیت داخله آزاد نیست — تجار و علمائی که در
انجمن سمت عضویت دارند اظهار کراهت و بی میلی از آن
انجمن می نمایند .

در روز باؤدهم مارس — مابین اعضا مجادله و مباحثه مهمی
بعیان آمد — علما در سکوت تجار بسیار سعی نمودند ولی تجار
ایشانرا مخاطب ساخته گفتند بسی چیز هاست که علما در باره
انها علم و اطلاعی ندارند — یکی از علما تا کمال تشدد جواب داد
که رؤسای روحانی از سایرین شایسته ترند در پیش بردن هر کاری
و نبوده است چیزی که از عهده اجرای آن بر نیامده باشند —
بواسطه این مذاکرات جمعی از تجار متغیر شده از اطاق شوری
برخاسته بیرون آمدند .

تمام خدمه آستانه باسنشای يك نفر از آنها که عمل تجدد را

در مشهد مروج و میبج بوده — بشاه نوشتند که بجهت بدین و علما و سادات آستانه که همگی اولاد و نایب امام بزرگوارند مایل نیستند که بیروی مجلس شورای ملی یا اطاعت احکام دیگر را جز اوامر شخص شاه بخابند و بدین واسطه خود را از هر جهت حاضر خدمات مرجوعه پادشاه نموده هر اقدامی را که او بر ضد طرفداران مشروطه میل داشته باشد که نموده شود در عهده خواهند گرفت .

گویا مقصود ایشان از فرستادن آن نوشته این بود که چون قصد ورود نکردن حاجی شیخ رئیس که از سر کرده های تجدد طلبان طهران است بمحکم باشی آری آستانه داشتند او را از این خیال منصرف سازند .

از قراری که مازور سایکس می نویسد روحانین که در مردم مشهد فرمانفرمائی دارند باطنا از ارتجاعیون می باشند و تاکنون هر حمایتی که در ناسیس انجمن ایالتی نموده اند محض طرفداری از تجدد و مشروطه خواهی نبوده است بلکه فقط برای این بود که بدین تدبیر جلو گیری نمایند از حرکات عامه که قدرت ممانعت آنرا نداشته و میسر شدند اگر علنا اقدامی کنند عاقبت تسلط و استقلالشان مضمحل شود — این تسلط علمانی در نفوس و قلوب کلیه طبقات ایرانیان که مانع از ترقی آنانست حصن حصینش در مشهد بنا شده است و می توان گفت اینگونه

نفوذ و قوه در طهران وجود ندارد

مرکز و مشرق ایران

اصفهان

روز هفتم مارس مردم برای عزل ظل السلطان بدستور العمل آقا نجفی و آقا نورالله دولکرافخانه دولتی اجتماع نموده و نیز جمعیت باهیجانی بقسولگری انکاپس داخل شده محض پیشرفت این مقصود تحصن اختیار کردند - عاقبت در شانزدهم همین ماه ظل السلطان معزول و پس از چند روزی اغتشاش و انقلاب اصفهان فرو نشست - در ظرف این مدت عده متحصنین قسولخانه تقریباً سه هزار نفر رسیده بود - از قراریکه * مسز نارهم می بویسد اشخاصی که مسؤلیت انتظامات را بعهده گرفته اند اول آقا نورالله که مسؤل ملاحها است و پس از او حاجی محمد حسین کازرونی که مبلغ بسیاری از ظل سلطآن طلب دارد و ظاهراً همچو تصور کرده است که اگر حضرت والا حاکم اصفهان نباشد هرآینه بهترین مواقع برای وصول طلب او اینموقع خواهد بود - نویسنده و مننی عمده حاجی مزبور * ادیب التجار است که از وکلای اصفهان و در مجلس شورا عضویت دارد در اینموقع تمام مخابرات تلکرافرا از طهران باصفهان او می نمود

* قسول انکاپس در اصفهان

* ادیب التجار پس از فتح طهران مجدداً وکیل گردید پس از یکسال و اندی روزی هنگام ورود باطاق میبوتاد بمرض سکنه وفات نمود

یزد

ویس قنسول انگلیس مقیم یزد در هفدهم گذشته راجع
 بقتل تاجر پارسی موسوم پرویز شاه جهانیان چنین می نویسد که
 در سیزدهم همین ماه يك یا دو ساعت از شب گذشته پرویز مزبور
 رئیس شرکت برادران شاه جهانیان هنگامی که از هجره تجارت
 مراجعت بمنزل مینمود بواسطه شخص نامعلومی هدف کلوله شده
 و روز دیگر وفات یافت .

در نوامبر گذشته او را تهدید بقتل نموده بودند

پرویز طرف محاسبه دیوانی بامشیر الممالک وزیر مؤیدالدوله
 حاکم سابق که اکنون فرمانفرمای فارس است بوده و چند روز قبل
 از آنکه کشته شود درخصوص تصفیة محاسبات بامشیر الممالک نزاع
 و مشاجره مینماید . بعضی مطالب دیگر سبب سوء ظن نسبت
 بمشیر الممالک کشته و بدین واسطه حدس میزنند که او محرك قاتل
 بوده و کان کرده اند شخص جوانی موسوم به فرخ مرتکب قتل
 پرویز شده . ویس قنسول چنین می نکارد که احزاء حکومت در
 تحقیق و دستگیری قاتل کان میکنم باقدامی پرداخته باشند

سیستان

وضع ریاست محمد رضا خان پسر بزرگ حشمة الممالک را که
 بنایب الحکومگی رقرار شده نمی توان گفت صحیح است . شخصی
 از اهل قاین او را متهم ساخته است باینکه دخترش را بجهت ازوی

جدا کرده بخانه خود برده - و نیز شخص دیگر را به جزئی بهانه
و اتهام غیر معقول با کمال پرحمی در حضور خویش امر به
زدن نمود

شیراز

طلاب و تجار و سایر طبقات مردم بعد از انقراض قلمرو متحد
شده انجمنی موسوم بانجمن اسلام منعقد ساخته و قسم یاد کرده اند
که در حفظ مجلس شوری و اساس مشروطیت از فداکاری جان
دریغ نمایند

چندی گذشته یکنفر سید از کوچه عبور نموده فریاد می
برد پاینده باد آزادی - اتفاقاً یکی از شاگردان مدرسه یهودیان از
پهلوی اومی گذشت سید صدای خود را قطع کرده طفل یهود را
بضرب کارد از پادر آورد

کرمانشاه

مابین اهالی در خصوص امتحانات مناقشه و مجادله سخت
روی داده عاقبت کار بخوزری مبدل شد - حکومت و یارتهای
مختلفه که آتش منازعه را مشتعل ساخته بودند میخواستند بقفسوخانه
انکلیس ملتجی شوند و قندسول لکلی از مداخله کردن در امور
ایشان کناره جسته ایشانرا پذیرفت

نمره - ۲۴

تلگراف سیراسپرنیک رایس به سیر ادوارد کری (وصول ۲ مه)

الطهران ۲ مه ۱۹۰۷

امروز امین السلطان به * منشی شرقی اطلاع داده است که رتبه وزارت داخله و رئیس الوزرائی را بشرط آن قبول کرده است که شاه با مجلس موافقت و همراهی نماید

شماره - ۲۵

مکتوب سیراسپرنیک رایس به سیر ادواردگری (وصول

۱۳ مه)

طهران ۲۴ آوریل ۱۹۰۷

خلاصه وقایع یکماهه ایران را که در ماه آوریل اتفاق افتاده است اما تا کمال افتتاح ارسال میداره

(امضا) سیل اسپرنیک رایس

خلاصه وقایع یکماهه ایران

شمال ایران

طهران

دوماه گذشته سرقت خانها و دزدی مکرر اتفاق می افتاد -

و بقصد اینکه مردمرا منظم عارت و یغما نماید انجمنی تشکیل داده و قانون اسلامرا وسیله پیشرفت مقاصد خود قرار داده بودند - مجلس شوری که طرف بی اعتمادی مردم واقع شده

* منشی شرقی نویسنده و مترجم است در سفارت ~~ص~~ الیه شرقی را میداند

بود بوزیر داخله اخطار نمود که اشکونه کارها را جلو گیری
 نموده و مجامع مضره را بر هم زند — بنا بر این دولت وقترا
 غنیمت شمرده سعی داشت که تمام انجمنها را برچیند مجلس شوری
 مقصود دولترا دریافت نموده مجدداً بوزیر داخله اخطار کرد که
 غرض بر هم زدن تمام انجمنها نبود فقط اجتماعات مضره را باید
 غدغن نمود — عاقبت مجلس مقصود خود را صورت داد — اما
 در خصوص نااهنی طهران که اتصالاً رو باز دیدار می نهاد جواب
 اظهارات مجلسرا در این خصوص دولت چنین داد که چون مدت
 يك سال است حقوق پلیس پرداخته نشده نمیتوان توقع خدمت
 از ایشان داشت و باز خواست نمود که چرا بتکالیف خود عمل
 نکرده اند .

با این وضع اگر مفسدین و اشرار گرفتار پلیس شوند مبلعی
 رشوه باو داده او هم طبعاً قبول نموده و ایشان را رها
 خواهد کرد .

تبریز

بواسطه نزاعی ~~صکک~~ که ما بین طلاب در سیزدهم همین ماه
 اتفاق افتاد اغتشاشی رخ داده بازارها و دکانها تا دو روز
 بسته شد .

ملای بزرگ شهر خیلی سعی و کوشش داشت که اسپانی
 فراهم نماید که ملای تجدد طلب آزادی خواهرها از شهر خارج

نماید — اتفاقاً خودش مطرود و تبعید گردید .
 هوا خواهان طرفین در کوچه ها با اسلحه ازدحام و
 سنگر بندی می نمودند ولی از حسن اتفاق ، حادثه و انقلابی
 دست نداد .

رشت

در ظرف این ماه انجمن ولایتی ~~ک~~رقتار چندین پادتی
 مخالف گردید بطوریکه رقابت و ضدیت ایشان بایکدیگر سبب اغتشاش
 و بی نظمی بسیار گشت .

یکی از اعظام مآلها با بسیاری از اصحاب و مریدان
 عازم طهران گردید و دسته دیگری از اتباعش شهر را ترک نموده
 خارج شهر در جادرها منزل گرفتند — اگر چه ظاهراً تا کنون
 نفاق باقیست ولی چندان شدتی ندارد

اهالی کیلان ابریشم و سایر مال النجاره را مستمسک
 نموده هیچجائی دارند و احتمال می رود بدین مستمسک شورشی
 بر بایانند .

اهالی دهات مایل، بدان اجاره بصاحبان املاک نیستند —
 جمعی از ایشان در مسجد پناهنده شده و غرضشان از این تحصن
 آن است که آنچه بین ایشان با صاحبان املاک قرا و داده
 شده نپردازند .

چون دوباکو ملاحین خط انزلی و باکو دست از کار

کشیده بودند تا مدتی حرکت کشتی بتعویق افتاد و پسترا کشتیهای
 حجاز که عمدجاش روسی و معرووف به نیم تنه آبی هستند بایران
 حرکت می دادند بدون اینکه مسافر را حمل و نقل نمایند عاقبت
 قایقچیان اتزلی نیز محض همراهی با ملاحین باکو تعطیل نمودند

کاشان

اهالی بر ضد طایفه یهود که یکی از آنان تبعه انگلیس
 است هیجان نمودند و طایفه یهود از خوف پناهنده به تلکرافخانه
 انگلیس شدند بسفیر انگلیس تلکرافا نظم کرده از وی درخواست
 حمایت نمودند لهذا بیان ناهای چند در ایخصوص بدولت
 فرستاده شد

جنوب ایران

شیراز

تاکنون انجمن ایالتی باروئسای حکومت بمخالفت و ضدیت
 رفتار می نماید

در بیست و سیم مارس سالار الساطان پسر قوام به مستر
 کراهام * نوشت که زنان بربر به مردان اینجا مکتوباتی فرستاده و
 ایشانرا سرزنش و ملامت نموده اند که پس از رسیدن این حکونه
 مکتوبات حسیات اهالی چنان بجوش آمده که از این ببعده هیچوجه

* فنسول انگلیس در شیراز

میتوان از ایشان جلوگیری نمود .

در بیست و چهارم ماه مزبور دسته از مردم شهر بقصد غارت بطرف محله یهودیان حمله برده و محتمل است که این حادثه پیشتر سبب مهاجرت طایفه یهود از ایران بشود چنانچه در ظرف چند ماه اخیر متجاوز از هفتاد خانوار از آنها ترك شیراز را نموده طرف بیت المقدس عزیمت کرده اند .

از قراری که خبر رسیده است بعضی سرقه‌های جزئی در عرض راه اصفهان و شیراز واقع شده ولی در راه پیاده رو بوشهر نظم و امنیت در کمال خوبی برقرار و عاشرین از شهر سارقین ایمن هستند .

بوشهر

حاکم جدید بوشهر بواسطه فشاریکه اجزای کمرک در خصوص تنبیه خوانین بندر ریک و دیلم که کمان کرده اند بطور قاحاقی از بنادر آن نقاط مال النجاوه داخل می نمایند از شیراز استعداد و قشور طلب کرده است .

چون خوانین از این قضیه آگاهی یافتند بواسطه ملاکرافات بسوخته بحکومت مرکزی طهران درین باب نظم و شکایت نمودند انجمن ولایتی آرام است - ولی در مدت ماه مارس اوراقی که آرا شب نامه می خوانند عبارات مهیجه نوشته و بدیوار شهر نصب می نمودند و شبها در نقاط متعدده شهر

می افکندند .

این مسئله حاکم جدید را که سازه کی ورود نموده بود بسیار مضطرب و پریشان داشت - بی گناهی را مجرم اینچنینکه اوراق مذکور را وی توزیع می نماید بحکومت جلب کرده آن بچاره را بچوب بستند و چندان بدردند که از خود بخود شد

مغرب ایران

کرمانشاه

قبول اعلیحضرتی مخالفت اهالی و اغتشاش شهر را که در مارس گذشته - وقوع یافته بود چنین شرح می دهد که امور و اوضاع آن ولایت ناچار دهم مارس - بیت و نهم محرم ۱۳۲۵ - بحال اغتشاش و بی نظمی باقی بود .

حکومت چنین اظهار می کرد که از طهران برای تفتیش و اصلاح مامور مخصوصی فرستاده خواهد شد ولی سفیر اعلیحضرتی از طهران بمن اطلاع داد که فرستادن مامور مقرون بصحت نیست و بکلی این خبر را تکذیب می نمود .

ولی عقیده طرفین مخالف این بود که اولیای امور در طهران البته خیال حویشرا در خصوص فرستادن مامور بایستی تغییر داده باشند و من نیز بهمین عقیده بودم .

خلاصه چون مردم از انتظار خسته شده و به تنگ آمده